

مرورنامه آزمون آزمایشی خلی سبز

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

مرحله ششم

پایه یازدهم

این مرورنامه، ویژه مباحث جدید آزمون است. مرورنامه مباحثی که در آزمون‌های قبل به آن‌ها پرداخته شده، در پنل کاربری شما قابل دریافت است و در این فایل از تکرار آن پرهیز شده است.

نام درس	مباحث	مؤلف	ویراستار	از صفحه	تا صفحه
ریاضی و آمار	فصل ۱ (درس ۱) صفحه ۱ تا ۱۱	علی شهبابی	محسن فراهانی بردیا نصیری امیرضا رحیمی	۲	۲
زبان و ادبیات فارسی	درس ۱ و ۲ صفحه ۱۰ تا ۲۵	علیرضا نعمتی	زهرا صادقی مالواجردی پوریا منصوری معراج صالحی‌نژاد	۲	۳
علوم اجتماعی	درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۲۶	محمدابراهیم مازنی	سعید ستوده‌مهر محمدحسین غلامی معراج صالحی‌نژاد پوریا منصوری	۴	۵
روان‌شناسی	درس ۱ و ۲ صفحه ۸ تا ۶۵	سیده ضحی سکاکي	سعید ستوده‌مهر محمدحسین غلامی پوریا منصوری معراج صالحی‌نژاد	۵	۷
عربی	درس ۱ و ۲ (تا ابتدای اِعلمو) صفحه ۱ تا ۲۰	آریا ذوقی	پوریا منصوری معراج صالحی‌نژاد	۷	۸
تاریخ	درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۲۹	علیرضا کاهیدوند	کیانا یوسف‌زاده معراج صالحی‌نژاد پوریا منصوری	۸	۱۰
جغرافیا	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۸	علیرضا کاهیدوند	وجیهه سادات مالواجردی پوریا منصوری معراج صالحی‌نژاد	۱۰	۱۱
فلسفه	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۸	مجید پیرحسینلو	شیر قنبری محمدحسین غلامی معراج صالحی‌نژاد پوریا منصوری	۱۱	۱۲

ویژه یازدهمی‌های ۱۴۰۴

منطق و گزاره

گزاره	بیان ریاضی	بیان فارسی
شرطی	$p \Rightarrow q$	اگر p آن گاه q
		p نتیجه می‌دهد q را
دوشرطی	$p \Leftrightarrow q$	اگر p آن گاه q و برعکس
		p اگر و تنها اگر q
		p شرط لازم و کافی است برای q

۱ جدول ارزش گذاری دو گزاره مرکب اصلی:

		شرطی	دوشرطی
p	q	$p \Rightarrow q$	$p \Leftrightarrow q$
T	T	T	T
T	F	F	F
F	T	T	F
F	F	T	T

۲ یک جمله مهم در مورد هر کدام از گزاره‌های مرکب:

۱	گزاره شرطی $p \Rightarrow q$ فقط زمانی نادرست است که p (مقدم) درست و q (تالی) نادرست باشد.
۲	گزاره دو شرطی $p \Leftrightarrow q$ فقط زمانی درست است که p و q هم‌ارزش باشند.

۳ قوانین مهم جبر گزاره‌ها که باید آن‌ها را بلد باشیم را در جدول زیر آورده‌ایم:

اسم قانون	فرم ریاضی
۱ تبدیل شرطی به فصلی	$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$
۲ تبدیل دوشرطی به شرطی	$p \Leftrightarrow q \equiv (p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p)$
۳ عکس نقیض گزاره شرطی	$p \Rightarrow q \equiv \sim q \Rightarrow \sim p$

علوم و فنون ادبی

درس ۲: پایه‌های آوایی

کلام منظوم یا شعر، پایه‌ها و پاره‌های آوایی موزون دارد. با خوانش درست شعر به درنگ منظم که بعد از هر دسته از هجاها وجود دارد، پی می‌بریم. پایه‌ها به گونه‌ای منظم چیده شده‌اند؛ آن‌ها مانند آجرهایی هستند که در ساخت بنای شعر به کار می‌روند. وزن شعر حاصل چینش منظم این پایه‌های آوایی یا ارکان عروضی است.

یار مَـرا غار مَـرا عشق جگرخوار مرا یا تویی غار تویی خواجه نگه‌دار مرا (مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن)

* هنگام تقطیع، هجای کشیده را معادل دو هجا حساب می‌کنیم. یک هجای بلند و یک هجای کوتاه. مثلاً هجای کشیده «یار» در اینجا به دو هجای «یا» و «ر» تقسیم شده.	یا	ر	م	را	غا	ر	م	را	عش	ق	ج	گر	خا	ر	م	را
	یا	ر	ت	ی	غا	ر	ت	ی	خا	ج	ن	گه	دا	ر	م	را
	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-	U

به هر کدام از این دسته‌های هجایی (مثل «یا ر م را») پایه آوایی گفته می‌شود.

به عبارت دیگر، بیت بالا دارای ۸ پایه آوایی است و بعد از هر پایه آوایی درنگی وجود دارد. این درنگ‌ها مرز پایه آوایی را نشان می‌دهند.

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

نکته

هر مصراع می‌تواند از ۲، ۳ یا ۴ پایه آوایی تشکیل شود.

نکته

پایه‌های آوایی می‌توانند ۱ هجایی (مانند «فَع»)، ۲ هجایی (مانند «فَعْل»)، ۳ هجایی (مانند «فَعولن») و ۴ هجایی باشند (مانند «فاعلاتن»).

نکته

زمانی ۲ مصراع هم‌وزن هستند که:

(۱) تعداد هجاهای یکسانی داشته باشند.

(۲) نوع هجاها (از لحاظ کوتاهی، بلندی) یکسان باشد و مقابل هم قرار گیرند.

(۳) تعداد پایه‌های آوایی یکسان باشند.

نکته

گاهی ممکن است از آخرین پایه آوایی یک مصراع، یک تا سه هجا حذف شود.

نکته

اگر در یک هجای کشیده، نون ساکن بعد از مصوت بلند قرار بگیرد، هنگام تقطیع این هجای کشیده، بلند در نظر گرفته می‌شود (مثل نان، ران و ...)

۲ نمونه مثال:

هر که چیزی دوست دارد جان و دل بروی گمارد هر که محرابش تو باشی، سر ز خلوت برنیارد

هر	ک	چی	زی	دو	ست	دا	رد	جا	ن	دل	بر	وی	گ	ما	رد
هر	ک	مح	را	بش	ت	با	شی	سر	ز	خل	وت	بر	ن	یا	رد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن			

خدایا تو دانی که بر ما چه آمد؟ خدایا تو دانی که ما را چه می‌شد؟

خُ	دا	یا	تُ	دا	نی	ک	بَر	ما	چ	آ	مَد
خُ	دا	یا	تُ	دا	نی	ک	ما	را	چ	می	شَد
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-
فعولن			فعولن			فعولن			فعولن		

برخی از اوزان عروضی که در درس آمده و اگر حفظ باشید برای تشخیص وزن شعرها کمک‌کننده است:

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	_U _ / _U _ / _U _ / _U _
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	_ _U _ / _ _U _ / _ _U _ / _ _U _
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	_ _ _U / _ _ _U / _ _ _U / _ _ _U
فعولن فعولن فعولن فعولن	_ _U / _ _U / _ _U / _ _U
مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن	_UU _ / _UU _ / _UU _ / _UU _
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	_U _ / _ _U _ / _ _U _ / _ _U _
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	_ _U / _ _ _U / _ _ _U / _ _ _U
فعولن فعولن فعولن فعولن	_U / _ _U / _ _U / _ _U

درس ۳: نمونه‌های فرهنگ جهانی (۱)

● در این درس، ۴ نمونه از گونه‌های فرهنگ جهانی مورد بررسی قرار می‌گیرد: (۱) مدینه تغلب، (۲) فرهنگ جهان‌گشایی و امپراتوری، (۳) امپریالیسم، (۴) استعمار.

۱- مدینه تغلب

ابونصر محمد فارابی در گونه‌شناسی جوامع، یکی از انواع جوامع جاهلی را جامعه «تغلب» می‌نامد.

- ویژگی‌های مردم در جامعه تغلب
 - در جامعه تغلب، مردم برای غلبه‌یافتن بر سایر ملت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که همه آن‌ها، شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند.
 - هدف این مردم خوار و مقهور کردن دیگران است. آن‌ها نمی‌خواهند ملت مقهور، مالک جان و مال خود و ... باشد.
 - چنین افرادی دوست دارند بر یکایک مردم جامعه خود نیز چیره شوند، ولی از آن‌جا که در یک جامعه مردم برای: (۱) بقای خود، (۲) غلبه بر اقوام دیگر و (۳) جلوگیری از غلبه اقوام دیگر بر خود به هم نیازمندند، ناچارند از چیرگی بر یکدیگر خودداری کنند.
 - مردم در مدینه تغلب گمان می‌برند که فقط آنان خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگران‌اند (و باید باشند) و از همه جوامع دیگر برترند.
 - آن‌ها مردم جوامع دیگر را خوار و بی‌ارزش می‌شمرند. این‌گونه اندیشه‌ها در آنان حس خودخواهی را تقویت می‌کند؛ پس همواره می‌خواهند دیگران آنان را ستایش کنند.
 - گمان می‌برند که ملت‌های دیگر نتوانسته‌اند به موقعیتی که آنان به دست آورده‌اند، برسند و اصولاً چنین سعادت را نمی‌شناسند.

۲- جهان‌گشایی و امپراتوری

● برخی فرهنگ‌ها و جوامع، سلطه بر دیگر جوامع را ارزش اجتماعی برتر می‌دانند. در گذشته تاریخ این فرهنگ‌ها (فرهنگ سلطه و استکبار)، امپراتوری‌های بزرگی به وجود آورده است.

- امپراتوری و شاهنشاهی از طریق:
 - کشورگشایی
 - حضور نظامی سربازان
 - قدرت نظامی
 شکل می‌گیرد.
- اغلب با کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه بوده است.
- مثال، (۱) اسکندر، تخت جمشید را به آتش کشید.
- (۲) مغولان برخی شهرها را از دم تیغ گذراندند.
- ویژگی‌های جهان‌گشایی و امپراتوری
 - غلبه نظامی، همواره با غلبه فرهنگی همراه نیست.
 - یعنی:
 - در تاریخ اقوامی بوده‌اند که با قدرت نظامی بر دیگر اقوام تسلط پیدا کرده‌اند، اما غلبه نظامی آن‌ها، همواره گسترش فرهنگی آن‌ها را به دنبال نداشته است.
 - مثال، (۱) ایرانیان باستان، فتوحاتی فراتر از مرزهای خود داشتند، اما جهان‌گشایی آن‌ها به جهانی‌شدن فرهنگشان منجر نشد.
 - (۲) مغولان پس از فتح ایران، چین و هند، تحت تأثیر فرهنگ این اقوام قرار گرفتند و حتی غازان‌خان، اسلام آورد و اسلام را دین رسمی اعلام کرد.
 - قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد
 - اگر فرهنگی قوی و غنی داشته باشد + قدرت نظامی مهاجم تضعیف شود.
 - می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد.
 - اگر فرهنگی غنی و قوی داشته باشد → گروه مهاجم را در خود هضم می‌کند و به خدمت می‌گیرد.

۳- امپریالیسم

اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را به نام فرهنگ غرب می‌شناسیم. فرهنگ غرب در این مدت، اشکال مختلفی از سلطه را پدید آورده است. از سلطه غرب با نام‌هایی مانند امپریالیسم و استعمار یاد می‌شود.

- واژه امپریالیسم از امپراتوری گرفته شده است.
- امپریالیسم به هر نوع سلطه‌ای اطلاق می‌شود.
- انواعی دارد: (۱) سیاسی، (۲) اقتصادی، (۳) فرهنگی.

امپریالیسم سیاسی	با اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.
امپریالیسم اقتصادی	در آن، قدرت اقتصادی یک کشور، بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند.
امپریالیسم فرهنگی	در آن، مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه‌ای دیگر قرار گرفته است، از بین می‌رود و قوم مغلوب، برتری فرهنگی مسلط را نیز می‌پذیرد.

۴- استعمار -

استعمار به معنای اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی است. کشور فاتح را دولت استعماری و کشور به بند کشیده شده را مستعمره می‌نامند. انواعی دارد: (۱) قدیم، (۲) نو، (۳) فرانو.

استعمار قدیم	دوره زمانی	- نوعی جهان‌گشایی و امپراتوری است که از قرن پانزدهم توسط اروپائیان آغاز شد و در قرن نوزدهم به اوج رسید. - در این مدت، تصرفات اروپائیان از ۳۵ درصد کره زمین به ۶۷ درصد رسید.
	علت موفقیت‌ها	(۱) پیشرفت در زمینه دریانوردی (۲) پیشرفت در زمینه فنون نظامی (۳) اقتصاد صنعتی
	کارکردها	- استعمار اروپایی در سده هفدهم و هجدهم میلادی، بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت را برپا کرد. - اروپائیان در هجوم به قاره آمریکا، برای تأمین سلطه خود، پانزده میلیون سرخ‌پوست را نابود کردند.
استعمار نو	زمان شکل‌گیری	پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره طی قرن بیستم به وجود آمد.
	ابزارها	(۱) کشور استعمارگر با استفاده از شرایط مساعدی که در دوره استعمار ایجاد کرده است، از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره، برای رسیدن به اهداف استعماری خود بهره می‌برد. (۲) دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای خود، از کودتای نظامی نیز استفاده می‌کنند.
	اهداف	در استعمار نو، کشور استعمارگر با اتکا به قدرت اقتصادی خود، با استفاده از نهادها و سازمان‌های اقتصادی و سیاسی بین‌المللی و از طریق دولت‌های دست‌نشانده، کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرد.
	ابزارها	در استعمار فرانو، استعمارگران بیش از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی، از ابزارهای فرهنگی و علمی، به‌ویژه رسانه‌ها و فناوری اطلاعات استفاده می‌کنند.
استعمار فرانو	اهداف	- جهان غرب در استعمار فرانو، هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می‌دهد؛ یعنی به عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های فرهنگ‌های دیگر هجوم می‌برد و باورها و ارزش‌های فرهنگی خود را تبلیغ و ترویج می‌کند. - مردمی که برتری فرهنگی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را در حاشیه جهان غرب جست‌وجو می‌کنند و به مسیری می‌روند که جهان غرب برای آنان ترسیم می‌کند.
	سایر اصطلاحات	اصطلاحات شیخون فرهنگی، ناتوی فرهنگی و تهاجم فرهنگی، بیانگر استعمار فرانو است.
	اهداف	- کودتای انگلیسی ۳ اسفند ۱۲۹۹ رضاخان - کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا پهلوی - کودتای آمریکایی - انگلیسی نوژه - نمونه شکست‌خورده - نمونه‌های موفق

نکته

در استعمار قدیم، استعمارگران حضور مستقیم و آشکار داشتند، اما در استعمار نو، استعمارگران پنهان و مجریان آشکارند. در استعمار فرانو،

روان‌شناسی

درس ۲

تعریف روان‌شناسی رشد -

- یکی از گرایش‌های روان‌شناسی است.
- تلاش می‌کند تغییرات انسان را در طول زندگی از زمان تشکیل نطفه تا مرگ مطالعه کند.
- به شناسایی و پیش‌بینی تغییرات در طول زندگی یا فراخنای زندگی می‌پردازد.

جسمانی (افزایش قد و وزن، مهارت‌های حرکتی)
 شناختی (حل مسئله، حافظه)
 هیجانی (ابراز خشم، محبت کردن...)
 اجتماعی (برقراری روابط با دیگران)
 اخلاقی (رعایت حقوق دیگران، کمک کردن و...)

عوامل مؤثر بر رشد	توضیح
(۱) عوامل وراثتی یا زیستی	وراثت، ایجادکننده صفاتی است که از قبل در فرد نهفته است. رشد، تغییراتی که به آمادگی زیستی وابسته است و با گذشت زمان طبق یک برنامه طبیعی انجام می شود.
(۲) عوامل محیطی	عواملی که در بیرون از فرد وجود دارد و بر نحوه بروز تغییرات اثر می گذارد. یادگیری یکی از مهم ترین عوامل محیطی است.

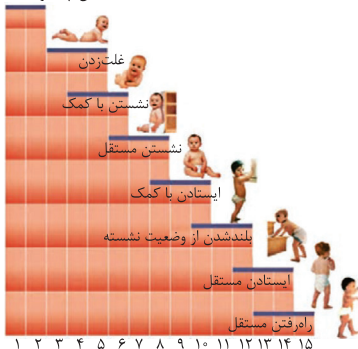
مراحل مهم رشد در فراخنای زندگی

- ویژگی های مربوط به رشد را به دلیل پیوستگی رشد نمی توان به مراحل مشخص تقسیم کرد.
- امروزه اکثر روان شناسان رشد، به رشد مرحله ای اعتقاد دارند.

ویژگی های رشد در دوره کودکی: تولد تا ۱۱-۱۲ سالگی = کودکی

رشد جسمانی کودکی -

بالا نگه داشتن چانه و سینه

- از رشد جسمانی کودکی: افزایش قد و وزن و تغییرات در اعضای بدن (افزایش وزن مغز یا استحکام استخوان ها است).
- ابتدا مهارت حرکات درشت و سپس حرکات ظریف به دست می آیند.

رشد شناختی کودکی

- به رشد توانایی های مرتبط با توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم گیری و توانایی های زبانی، رشد شناختی گفته می شود.
- پردازش ادراکی در کودکان قبل از دبستان باعث می شود هدایای بزرگ کم ارزش را به هدایای کوچک پر ارزش ترجیح دهند.

رشد هیجانی کودکی

- فرایندی پیچیده است که نه تنها مستلزم آگاهی از هیجانات خود، بلکه مستلزم آگاهی از هیجانات دیگران است.
- رشد هیجانی در کودکی معطوف به سه هیجان ساده است (ترس، خشم و محبت) و سپس به هیجان های مرکب تعمیم می یابد (پشیمانی، سیاسیگری و ترحم).

رشد اجتماعی کودکی

آگاهی انسان از ویژگی اجتماعی بودن خود، در فرایند رشد به تدریج حاصل می شود و او را اجتماعی تر می کند.

اولین علامت رشد اجتماعی در ۳ - ۲ ماهگی لیکن اجتماعی است.	۲ - ۳ ماهگی
ترس از غریبه در ۸ ماهگی است.	۸ ماهگی
بازی های موازی در ۴ یا ۵ سالگی است. در این بازی ها کودکان علاقه مندند در کنار یکدیگر باشند، ولی به تنهایی بازی کنند.	۴ یا ۵ سالگی
کودکان در دوره دبستان با یکدیگر بازی های گروهی می کنند و علاقه خاصی به بازی با هم جنسان خود دارند. جمله معروف آنها (دخترها با دخترها و پسرها با پسرها) را همگی شنیده ایم.	دوره دبستان

رشد درک اخلاقی کودکی

- دربرگیرنده آن دسته از قوانین و مقررات اجتماعی و اصول شرعی و عرفی است که تعیین می کنند انسان ها در رابطه با دیگران چگونه باید رفتار کنند.
- منظور از رشد درک اخلاقی در این جا، همان انجام عمل اخلاقی است، هرچند دلیل انجام آن متفاوت باشد.

ویژگی های رشد در نوجوانی

رشد جسمانی نوجوانی -

- نوجوانی: از ۱۲ تا ۲۰ سالگی
- رشد جسمانی و بلوغ جنسی: حوزه های اساسی آن در نوجوانی عبارت است از: قد و وزن، رشد استخوانی و عضلانی، رشد مغز و سیستم عصبی، تغییرات بلوغ
- رشد جنسی در بلوغ جنسی رخ می دهد.
- رشد دستگاه تولیدمثل، تغییر اساسی دوره نوجوانی است که با بلوغ جنسی رخ می دهد.

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

روان شناسی

- رشد اندام‌های داخلی (قلب و شش) موجب احساس توانمندی زیاد در نوجوان می‌شود.
- در مرحله بلوغ جنسی، دو دسته تغییرات مربوط به جنس رخ می‌دهد:
 - اولیه (تغییرات مربوط به تولیدمثل)
 - ثانویه (جزئی از علائم رشد و قابل رؤیت)

رشد شناختی نوجوانی

- تفکر فرضی شکل می‌گیرد.
- توجه، گزینشی‌تر می‌شود.
- مهارت فراحافظه به وجود می‌آید.
- برخلاف کودکان قادر به ظرفیت‌سازی حافظه هستند.
- پردازش غالب آن‌ها، مفهومی است.

توصیه	پیامد تغییرات شناختی
بهرتر است در حضور دیگران از نوجوانان عیب‌جویی نشود.	حساسیت نسبت به انتقاد دیگران
باید ویژگی‌های منحصر به فرد نوجوانان را پذیرفت تا در زمان مناسب دیدگاه متعادل‌تری ایجاد شود.	احساس منحصر به فرد بودن اغراق‌آمیز
باید به نوجوانان کمک کرد تا دریابند جوامع و افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند.	آرمان‌گرایی و عیب‌جویی
به جای نوجوانان تصمیم‌گیری نشود، تصمیم‌گیری کارآمد، الگوی تصمیم‌گیری نوجوانان باشد.	مشکل در تصمیم‌گیری روزمره

رشد هیجانی نوجوانی

- به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی و هورمونی، تحریک‌پذیری افزایش می‌یابد و حالات هیجانی به سرعت تغییر می‌کند.

رشد اجتماعی نوجوانی

- گرایش به همسالان بیشتر می‌شود.
- یکی از تغییرات در رشد اجتماعی نوجوانی دستیابی به هویت (پاسخ به سؤال من کیستم؟) است.

رشد اخلاقی نوجوانی

- تحول اخلاقی و ارزشی در نوجوانی بیش از هر دوره دیگری است.
- رشد سریع شناختی باعث می‌شود فرد بهتر در مورد مسائل اخلاقی قضاوت کند.
- روابط اجتماعی نوجوان و استقلال نسبت به والدین باعث می‌شود با مسائل اخلاقی و ارزشی بیشتر درگیر گردد.
- برای این‌که شناخت به اخلاق منتهی شود، شناخت باید به عقاید و باورها و ارزش‌های فرد تبدیل شود.

خود آرمانی و خود واقعی

- خود واقعی = ویژگی‌های فردی
- خود آرمانی = ویژگی‌هایی که فرد دوست دارد داشته باشد.
- استفاده مکرر از رویاپردازی به جای تلاش برای رسیدن به خود آرمانی، باعث افت در عملکرد می‌شود.

عربی

درس ۲

واژگان مهم

مترادف

شاء = اراد = طلب (خواست)

ممزوج = مخلوط (درهم آمیخته)

جَرَبَ = اِخْتَبَرَ (آزمود)

متضاد

بَعْدَ (دوری) ≠ قُرْبَ (نزدیکی)

يُضَعِّقُ ≠ يَنْتَفِعُ

رَجَا ≠ يَسَّ

جمع مکسر

حَبِيب ← أَجْبَه

عَادَى ← عَادَا

قَلَاة ← قَلَوَات

جمله‌های مهم

- هرکس آزموده را بیازماید، دچار پشیمانی می‌شود. ✓
- مَنْ جَرَّبَ الْمُجَرَّبَ حَلَّتْ بِهِ النَّدَامَةُ ← هرکه، کسی را دوباره آزمایش کند، دچار پشیمانی می‌شود. ✗

فگم تَمَرُّز و عِشِي ← چه قدر زندگی ام را تلخ می کنی. ✓
 ← چه قدر زندگی ام تلخ می شود. ✗

نکته

- (۱) ترجمه اسم فاعل به صورت «بن مضارع یا ماضی + پسوندهای فاعلی» است. سامع: شنونده
 - (۲) ترجمه اسم مفعول به صورت «بن ماضی + ه + (+ شده) است. مکتوب: نوشته (شده)
 - (۳) در ترجمه اسم مبالغه صفت ها از «بسیار» استفاده می کنیم. علام: بسیار دانا
- در بیان شغل ها و ابزارها نیز اسم مبالغه به کار می رود، ولی در ترجمه از کلمه «بسیار» استفاده نمی کنیم.

تاریخ

درس ۲: روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک

- نقد یک خبر تاریخی به چه معناست؟ -

مهم ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است. در گذشته مورخان برای تشخیص و تعیین اصالت اخبار و اسناد (شواهد و مدارک) یک رویداد تاریخی، روش ها و فنی را به کار می بردند که برخی از آن ها تا به امروز کاربرد دارند.

نکته

مورخان وقتی با گزارش تاریخی روبه رو می شوند، آن را اعتبارسنجی می کنند و به اصطلاح به نقد آن می پردازند؛ نقد یک خبر تاریخی در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر است.

- معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی -

الف) سنجش اعتبار و نقد راوی: (۱) ویژگی های هویتی راوی (۲) علایق و انگیزه های راوی (۳) تعیین فاصله زمانی و مکانی راوی با خبر (ارزش بیشتر خبری که راوی مستقیماً مشاهده کرده)

نکته

مورخانی مثل مسعودی برای سنجش اصالت خبر، مکان رویدادها را از نزدیک بررسی می کردند.

ب) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش ها و منابع تاریخی:

روش های نقد خبر تاریخی	
انواع	توضیحات
(۱) مطابقت با عقل	- یکی از مهم ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک خبر، بررسی مطابقت یا عدم مطابقت با عقل است. - مورخانی مثل یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانستند.
(۲) مقایسه با سایر منابع و شواهد	مقایسه و مطابقت یک خبر تاریخی با سایر منابع نظیر اطلاعات مندرج در سایر کتب تاریخی و یا برخی منابع موازی مثل نسب نامه ها، سفرنامه ها، دیوان های اشعار، متون جغرافیایی و ... روشی سودمند برای تعیین اعتبار اخبار و اسناد است.
(۳) مطابقت با نتایج تحقیقات باستان شناسی	نتایج تحقیقات باستان شناسی بر روی محوطه ها، بناها و آثار گوناگون تاریخی به مورخان کمک می کند که اخبار و مندرجات کتاب های تاریخی را به دقت بررسی کنند.
(۴) سنجش گزارش ها براساس زمان و مکان	- زمان و مکان، دو رکن مهم یک رویداد تاریخی محسوب می شوند. - خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان باشد، اصالت و اعتبار لازم را ندارد.
(۵) اعتبارسنجی با تکیه بر علوم تجربی	- امروزه پیشرفت علمی مثل شیمی، زیست شناسی، فیزیک و پزشکی و ابداع روش ها و ابزارهای مدرن نقش بسزایی در تعیین اصالت و اعتبار اسناد تاریخی دارند. - همخوانی یا عدم همخوانی یافته های این دانش ها با داده های تاریخی می تواند روش مفیدی در تعیین اصالت گزارش های تاریخی باشد و یا در اعتبار آن ها تردید ایجاد کند.
(۶) اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی	- اطلاعاتی که از سایر علوم انسانی مثل روان شناسی، جامعه شناسی و ... به دست می آید، می تواند مورخان را در تعیین اصالت اخبار و منابع تاریخی کمک کند. - امروزه بهره برداری از دستاوردهای مطالعات بین رشته ای در جهان رو به افزایش است.

– انواع روش‌های تاریخ‌نگاری –

در مرورنامه اول پایه دهم، گفتیم که تاریخ‌نگاری در دوره اسلام بیشتر ناظر بر وقایع سیاسی و ثبت و ضبط شرح حال فرمانروا بود؛ حالا این‌جا با شیوه تاریخ‌نگاری مورخان مسلمان در طول زمان آشنا می‌شوید.

انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

تاریخ‌نگاری روایی ← ذکرهای متعدد روایت بدون دخل و تصرف و تحلیل ← معروف‌ترین چهره: طبری
● در آغاز بررسی ثبت سخنان و سیره پیامبر و صحابی

تاریخ‌نگاری ترکیبی ← گزینش و گزارش از مجموع روایت‌ها ← معروف‌ترین چهره: بلاذری (فتح البلدان) و دینوری (اخبار الطوال)
● نقطه ضعف برخی جنبه‌های خبر از چشم مورخ دور می‌ماند.

تاریخ‌نگاری تحلیلی ← تحلیل آثار و پیامدهای رویدادها و نقد آن ← معروف‌ترین چهره: بیهقی
(تاریخ بیهقی)، ابوعلی مسکویه (تجارب الامم و مسعودی (مروج الذهب))

روش سال‌شماری ← ذکر حوادث و براساس سال وقوع ← معروف‌ترین چهره: طبری

روش موضوعی ← ذکر یک موضوع خاص ← معروف‌ترین چهره: مسعودی (مروج الذهب و معادن الجواهر)

♦♦ درس ۳: اسلام در مکه ♦♦

– شبه‌جزیره عربستان در آستانه ظهور اسلام –

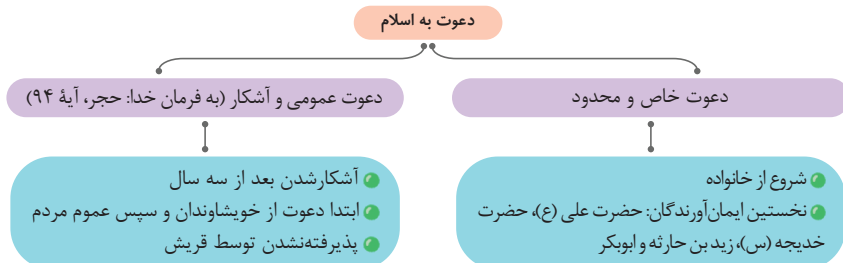
برای این‌که بتوانید به‌خوبی با وضعیت جغرافیایی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی شبه‌جزیره عربستان تا پیش از ظهور اسلام آشنا شوید، لازم است تا نیم‌نگاهی به جدول زیر بیندازید. این جدول شامل مهم‌ترین نکات مربوط به موضوعاتی است که مطرح کردیم.

ابعاد	توضیحات
جغرافیا	● دارای آب‌وهوای گرم و خشک ● واقع در جنوب و جنوب غربی فلات ایران ● مسکن دیرینه اعراب
نظام اجتماعی	● برقراری زندگی قبیله‌ای و جادرنشینی ● قبیله (واحد اجتماعی و سیاسی مستقل و متشکل از افرادی دارای نیای مشترک و پیوند خونی) ● ارزش‌های قبیله: افتخار به نسب، احترام به روابط خویشاوندی، اطاعت بی‌چون‌وچرا، وابستگی شدید به قبیله ● خصلت‌های اخلاقی: شجاعت، مهمان‌نوازی، سخاوت، مروت، استقامت در برابر سختی‌ها ● ویژگی‌ها: منزلت پایین زن، ارزش بودن نیروی جنگاوری، آرزوی داشتن فرزند پسر، افتخار به پدران خود و نه مادران ● معنای جاهلیت: دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن، گستاخ، کینه‌توزی و تعصبات قبیله‌ای
سیاست و حکومت	● عدم وجود حکومت فراگیر و پراکندگی قبایل ● نفوذ بالای قبیله قریش: ۱) در اختیار داشتن اداره کعبه ۲) تجارت با سرزمین‌های مختلف ● نفوذ قریش به دلیل عدم اتکا به تشکیلات سیاسی، اداری و نظامی منسجم، حکومت پایدار محسوب نمی‌شود.
اقتصاد و معیشت	● پرورش تعدادی بز، شتر و راهزنی ● وضعیت بهتر تجارت ● در مناطق دارای کشاورزی مثل طائف، یثرب و یمن ● مرکز اصلی بازرگانی: قرارگیری مکه بر سر راه یمن به شام
فرهنگ و هنر	● عدم توجه به علم و دانش ● شعر و شاعری، برجسته‌ترین دستاورد فرهنگی
دین و اعتقادات	● رواج بت‌پرستی ● حضور حنفا، کسانی که پیرو حضرت ابراهیم (ع) بودند و از پرستش بت‌ها و خوردن گوشت قربانی آن‌ها امتناع می‌کردند. ● حضور یهودیان، مسیحیان، زرتشتیان و مانویان ● اعتقاد برخی از اعراب به الله، به‌عنوان آفریننده جهان

– بعثت حضرت محمد (ص) و دعوت به اسلام –

در ۲۷ رجب یا به روایتی در رمضان سالی که پیامبر به چهل سالگی رسیدند، فرشته وحی در غار حرا بر ایشان ظاهر و با نزول نخستین آیات سوره علق ایشان به پیامبری و رسالت الهی مبعوث شدند و پس از آن، دوران دعوت خاص و محدود و عمومی و آشکار آغاز شد.

– مخالفت و دشمنی سران مشرک با اسلام –

- اگر به خاطر داشته باشید، مشرکان و سران قریش با پیامبر به مخالفت برخاستند. علت چه بود؟
 - (۱) احساسات دینی و اعتقادی بت پرستان (علت ظاهری)
 - (۲) بیم از متزلزل شدن موقعیت تجاری و سیاسی (علت اصلی از منظر قرآن)
- دشمنی و درگیری مشرکان با اشخاصی مانند پیامبر (ص) و دیگر مسلمانان که از طایفه و قبیله نیرومندی (بنی هاشم) بودند، چندان آسان نبود **زیرا** ممکن بود تعصبات قبیله‌ای برانگیزد و باعث ایجاد جنگ و خونریزی شود.

راه‌های مبارزه مشرکان با پیامبر (ص) و سایر مسلمانان

اعمال تحریم و محاصره شعبابی طالب / فوت خدیجه (س) و ابوطالب (در سال دهم بعثت)

راه‌های مبارزه مشرکان با پیامبر و سایر مسلمانان از طریق در تنگنا قرار دادن ابوطالب رئیس طایفه بنی هاشم

جلوگیری سران مشرک از مسلمان شدن طایفه خود

– در اندیشه پایگاهی جدید برای اسلام –

- با فوت ابوطالب و حضرت خدیجه (س) و به دنبال تشدید آزار مشرکان، گسترش دعوت اسلام در مکه با موانع اساسی روبه‌رو شد. در چنین شرایطی رسول خدا (ص) راهی طائف شد.
- مردم طائف که با سران قریش و مکه ارتباطاتی داشتند، از حضرت استقبال نکردند و ایشان را از شهر خویش راندند.
- پیامبر (ص) هم با استفاده از سنت حمایت‌خواهی (جوار) به مکه بازگشت تا این‌که تعدادی از مردم یثرب (مدینه) در خلال سفر حج ایمان آوردند و زمینه‌ساز هجرت تاریخی پیامبر (ص) به شهرشان شدند.

جغرافیا

درس ۲: انسان و ناحیه

– رابطه متقابل انسان با ناحیه –

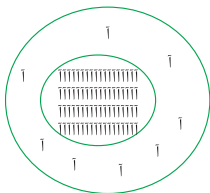
به طور کل چهار نوع رابطه میان انسان با ناحیه و نواحی با یکدیگر وجود دارد که در جدول زیر به آن‌ها اشاره شده است:

توضیحات	رابطه
● انسان‌ها برای زندگی و بهره‌برداری از محیط طبیعی از ابزارهای مختلف استفاده می‌کنند. ● مانند بازارهای شناور بانکوک.	انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند.
● با وجود غلبه ابزارهای پیشرفته بر محیط‌های طبیعی، هم‌چنان زندگی مردم تحت تأثیر محیط‌ها و نواحی طبیعی هستند. ● مانند هزینه بالای احداث راه آهن در نواحی مرتفع کوهستانی نسبت به نواحی پست.	نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند.
● همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترینشان به‌ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند. ● بالارفتن قیمت برنج وارداتی آسیا، نگرانی کشورهای واردکننده را در زمینه تغذیه مردم افزایش داده است.	نواحی با یکدیگر رابطه متقابل دارند.
● انتقال اجباری ساکنان یک ناحیه به ناحیه‌ای دیگر و وقوع جنگ بین حکومت‌ها. ● اثرات نامطلوب احداث جزایر مصنوعی در آب‌های خلیج فارس بر اکوسیستم‌های طبیعی آن ناحیه	نواحی تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی هستند.

– کانون و مرز ناحیه –

برای این که بخواهیم به طور خلاصه به مفهوم کانون و مرز ناحیه بپردازیم، ابتدا تصویر زیر را خوب ببینید:

اگر حرف «آ» را عامل همگونی یک ناحیه بدانیم، میزان آن در مرکز ناحیه بیشتر است و هر چه از دایره مرکز به سمت مرزهای ناحیه پیش برویم، از میزان عامل همگونی کاسته می شود. به همین راهی!

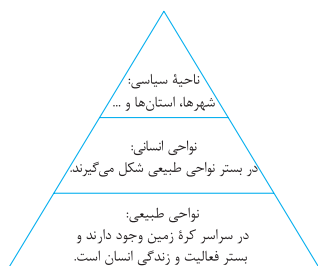
نکته

درمورد مرزهای یک ناحیه چندتا نکته را در نظر داشته باشید:

- (۱) تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است.
- (۲) قلمرو و وسعت نواحی متفاوت است.
- (۳) مرزهای نواحی قابل تغییرند.
- (۴) مرزهای سیاسی و اداری بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.
- (۵) مرزهای سیاسی بر مبنای تصمیم گیری انسان ها تعیین می شوند.

– انواع نواحی –

- ما سه نوع ناحیه داریم: طبیعی / انسانی / سیاسی
- به مثلث زیر دقت کنید. این مثلث ضمن این که دارای توضیحات هر یک از سه ناحیه مذکور است، یک نکته دیگر هم دارد و آن این است که نشان می دهد نواحی طبیعی و انسانی تحت تأثیر و سیطره نواحی سیاسی هستند. از سوی دیگر، بستر تمام نواحی، ناحیه طبیعی است.

فلسفه

درس ۲: ریشه و شاخه های فلسفه

یک بخش اصلی (ریشه و اساس فلسفه)

بخش های فرعی (شاخه ها و ستون های فلسفه)

دانش فلسفه

– بخش اصلی و ریشه ای فلسفه –

بخش اصلی فلسفه: بررسی اصل و حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن	
هستی شناسی	● بحث درباره قوانین و احکام کلی و عام حاکم بر هستی و وجود ● کار فیلسوفان: به دست آوردن قوانین و احکام مربوط به خود هستی و وجود
معرفت شناسی	● مطالعه توانایی انسان در شناخت هستی ● کار فیلسوفان: بررسی توانایی انسان در شناخت هستی و ابزارهای این شناخت (معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن)

تعریف: دانش فلسفی عهده دار انتقال قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت شناسی به محدوده های خاص + بیان قوانین بنیادی آن محدوده (مثال، وجود مادی و مجرد در هستی شناسی ← انسان شناسی فلسفی: دو بعد مادی و مجرد انسان ← بررسی بعد مجرد در اخلاق و روان شناسی)

تأمل فیلسوفانه در اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت ← فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت

«فلسفه های مضاف»: شاخه های فلسفه (اضافه شدن فلسفه به نام آن دانش یا موضوع خاص)
مثال: فلسفه فیزیک.

شاخه های فلسفه

فلسفه‌های مُضاف و علوم

فلسفه مُضاف هر علم: بحث فلسفی در مورد مبانی آن علم / اثبات اساس نظریات آن علم

مثال

اصالت فرد و اصالت جامعه در فلسفه علوم اجتماعی

- جامعه: مجموعه‌ای از افراد - ترجیح منافع فرد بر جامعه در برنامه‌ریزی‌ها و ... - گرایش به لیبرالیسم در سیاست (تأمین‌کننده آزادی‌های فردی)	اصالت فرد
- افراد فاقد هویت مستقل از جامعه و تابع شرایط جامعه - ترجیح منافع جمع بر فرد در برنامه‌ریزی‌ها و ... - گرایش به سوسیالیسم در سیاست (تأمین‌کننده منافع جمعی)	اصالت جامعه
- افراد تحت تأثیر اجتماع، اما دارای قدرت اختیار و تصمیم‌گیری و تأثیر بر جامعه و تغییر آن - اعتقاد به روح جمعی در جامعه	اصالت توأمان فرد و جامعه